

نوای مرغ شباهنگ

نویسنده و پژوهشگر:

حبیب‌الله نصیری‌فر

تهران - ۱۳۹۶

سرشناسه : نصیری فر، حبیب‌اله، ۱۳۱۶ - نویسنده.
 عنوان و نام پدیدآور : نوای مرغ شباهنگ/نویسنده و پژوهشگر حبیب‌الله نصیری فر.
 مشخصات نشر : تهران : آواز، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری : ۴۷۰ ص: مصور.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۶۶-۳۸-۹
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیا.
 مؤلف : موسیقیدانان ایرانی - سرگذشت‌نامه
 رده‌بندی کنگره : ML۳۸۵/ن ۶۹۶۹۱۳
 رده‌بندی دی‌ی : ۰۹۲۲/۷۸۹.
 شماره کتابشماره : ۴۸۶۴۱۷۳۰

نوای مرغ شباهنگ

نویسنده: حبیب‌الله نصیری

حروفچینی: خرمشاهی، لیتوگرافی: فرانقش، چاپ: رهنما

چاپ اول: ۱۳۹۶، تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

نشر آواز: خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک ۹۶، واحد ۵

تلفن: ۶۶۹۷۰۴۷۳، دورنگار: ۶۶۴۹۱۹۰۸

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۶۶-۳۸-۹

Email: aavaazpub@gmail.com

۳۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

آتنا منوریان.....	۴۳	پیشگفتار.....	۹
روژینا آقازاده.....	۴۳	ادای دین به خلیج همیشگی فارس.....	۱۳
کیانا کیان زادگان.....	۴۳	ثبت سرود (ای ایران).....	۱۷
بتسابه محمدیان.....	۴۴	ثبت ربنای شجریان.....	۱۹
علی صحرایی.....	۴۴	استاد مهدی مفتاح.....	۲۱
نیلوفر کسبی.....	۴۴	استاد عباس جمالپور.....	۳۲
شایسته رنجبر.....	۴۴	استاد عبدالله جها پناه.....	۳۵
نادیا ذاکری.....	۴۵	استاد جهانگیر کامیاب.....	۳۶
سید قادر اشرف.....	۴۵	دکتر فرح منوچهری راد.....	۳۸
علیرضا میرزایی.....	۴۵	محمد رضا شریفی.....	۳۸
های بنایی.....	۴۵	لطف الله خسروویک.....	۳۹
جواد گائینی.....	۴۶	حسینعلی خلیلی تهرانی.....	۳۹
نادر غلامی.....	۴۶	گارنیک دروحنیان.....	۴۰
شروین آری.....	۴۶	شادی درخشانپور.....	۴۰
عسل عیون.....	۴۷	هومن برادران مهندس کامپیوتر.....	۴۰
پردیس مهرید.....	۴۷	ساناز برادران متخصص تغذیه.....	۴۱
بیبا خسروی.....	۴۷	محمدعلی غنی زاده.....	۴۱
شایان فدایی.....	۴۷	نازنین ذبیح اللهی.....	۴۱
نوشین اشراقی.....	۴۸	مهدی اجتهادی.....	۴۲
نسیم افشاری.....	۴۸	مژده شفیعی.....	۴۲
مینا صدقی.....	۴۸	بابک امیدی.....	۴۲
مهران خان احمدی.....	۴۸	صبا صابونی.....	۴۲
کیانا مهدیخانی.....	۴۹	مهدی الموائی.....	۴۳

۵۵.....	ساناز قلی خانی.....	۴۹.....	دبیا والی.....
۵۵.....	نگین دیلمانی.....	۴۹.....	علیرضا ستاری.....
۵۶.....	اشکان سلامت.....	۴۹.....	عرشیا جان جانی.....
۵۶.....	صبا عبیری.....	۵۰.....	طاہا نام آور.....
۵۶.....	امیر رضا صباغی.....	۵۰.....	آیدین عدمی.....
۵۶.....	مبینا تجاسب.....	۵۰.....	نسترن پدری.....
۵۷.....	حنانہ ذوقی.....	۵۰.....	نیلا علیزادہ.....
۵۷.....	سیدبابک حسینی.....	۵۱.....	پانیز حبی.....
۵۷.....	یاسمن ذبیح اللہی.....	۵۱.....	پارمیس دباغ.....
۵۷.....	باران علیمردانی.....	۵۱.....	سمیرا مددی مہر.....
۵۸.....	ژالہ شفیعہ.....	۵۱.....	امید آسمانی.....
۵۸.....	آوا جلیلی.....	۵۲.....	آتوسا باقری.....
۵۸.....	رہا جلیلی.....	۵۱.....	یاسمن شریفی.....
۵۸.....	مبینا آقا جانی.....	۵۲.....	آزادہ حسین زادہ.....
۵۹.....	سونا نوالی.....	۵۲.....	مہمان قلمکاری.....
۵۹.....	ماندانا متین ما.....	۵۳.....	علی رحیم بروجردی.....
۵۹.....	نونا رجبی.....	۵۳.....	سارا گنجی اردستانی.....
۵۹.....	رادین عزیزی.....	۵۳.....	فرناز شکرزادہ.....
۶۰.....	فرید کاشانی.....	۵۳.....	الناز نوری.....
۶۰.....	ملیکا حسینی نژاد.....	۵۴.....	تینا پاک نژاد.....
۶۰.....	سوفیا قاسم پور.....	۵۴.....	سپہر غلامی.....
۶۰.....	وانیا زینت بخش.....	۵۴.....	موژان کشمیری.....
۶۱.....	سارا ذوقی.....	۵۴.....	حمیدرضا ابراہیمی.....
۶۱.....	پریناز قزل ایاق.....	۵۵.....	امیر علی مصطفوی.....
۶۱.....	آسمان کیانی زادہ پور.....	۵۵.....	نورا نوروزی.....

۱۰۰.....	سینا حسنی.....	۶۱.....	عرشیا شادمان.....
۱۰۱.....	جمشید آقایی.....	۲۵.....	افزایش مخاطبان موسیقی سنتی در
۱۰۳.....	سیده مهدیه قریشی.....	۶۳.....	سال گذشته.....
۱۰۳.....	اسماعیل اسماعیل پور مطلق.....		استقبال از اجرای مشترک شهرام ناظری و
۱۰۴.....	یاسمین برهانی.....	۶۵.....	چکناواریان.....
۱۰۵.....	شهناز قاضی مرادی.....	۶۹.....	الهه رستمی.....
۱۰۶.....	سوده آرش فخر.....	۷۲.....	اردوان سینا بهزاد.....
۱۰۷.....	ارشیا خسروی.....	۷۴.....	محمود بامداد.....
۱۰۸.....	حانیه شریفی.....	۷۵.....	حسین حاجی علی محمدی.....
۱۰۹.....	دانیال کریمی.....	۷۷.....	حسین شهریاری.....
۱۰۹.....	سید مهرشاد موسوی یزدی.....	۸۰.....	سیدعلیرضا حسینیان نیردے.....
۱۱۰.....	علیرضا مقدم‌نژاد.....	۸۱.....	سیناز مهدوی.....
۱۱۰.....	الهام حدیدی.....	۸۳.....	کیارش امین‌فر.....
۱۱۱.....	مژگان زمانی.....	۸۵.....	دکتر علیجان خواجه.....
۱۱۲.....	امیر بیاتی.....	۸۶.....	حسن زمانی.....
۱۱۲.....	سعید فیضی انانی.....	۹۳.....	نگار براتیان دهقان.....
۱۱۴.....	مسعود ترانه زاده.....	۹۴.....	سارا رضائی.....
۱۱۵.....	مسعود پوریخت.....	۹۵.....	سیاوش صالح کاشی.....
۱۱۸.....	امیرحسین منتظری.....	۹۶.....	سپیده عین افشار.....
۱۱۹.....	محمد مجتبی پستان.....	۹۷.....	آیدین جمالی.....
۱۲۰.....	آرمین رهبر.....	۹۸.....	کیان عنایت‌الله.....
۱۲۱.....	نگین بهروزی‌فر.....	۹۸.....	رضا فتاحی.....
۱۲۲.....	دانیال حبیب‌پور.....	۹۹.....	مهدی فلاحت.....
۱۲۴.....	شکیلا قلی‌زاده.....	۹۹.....	امیرعلی مصلاهی.....
۱۲۵.....	شیلا قلی‌زاده.....	۱۰۰.....	طیبه صفی.....

۱۴۷.....	علی مقدم گل محمدی	۱۲۶.....	عاطفه محمودی
۱۴۸.....	سعید یکتافر	۱۲۷.....	رویا جعفری نیا
۱۴۸.....	دانیال کلیج	۱۲۸.....	دانیال عجمی
۱۴۹.....	سید مانی یزدانی	۱۲۸.....	علی معطری راد
۱۴۹.....	آرمان سرمدی	۱۲۹.....	امید تقدسی
۱۴۹.....	سیده صبا جلال موسوی	۱۳۰.....	مهدیه کریمی
۱۵۰.....	علی طالبی زاده	۱۳۱.....	ارمیا قدیمی
۱۵۱.....	سونیا نظامی	۱۳۱.....	فرزانه سلیمی
۱۵۳.....	حسین جدیدی	۱۳۲.....	امیر حسین شهر آری مقدم
۱۵۵.....	آموزشگاه طریقت	۱۳۳.....	هیراد بختیاری
۱۵۶.....	عبدالله طریقت	۱۳۳.....	سپیده رادپور
۱۵۸.....	علی طریقت	۱۳۴.....	امیر حسین محمدی
۱۶۱.....	محمد طریقت	۱۳۴.....	حمیدرضا جعفری
۱۶۴.....	امیر حسین طریقت	۱۳۵.....	نرگس ناظرزاده کرمانی
۱۶۸.....	محمد طریقت	۱۳۵.....	سالومه خورا
۱۶۹.....	رضا صریقت	۱۳۶.....	یاسمن عطری
۱۷۰.....	شیدا قاضی	۱۳۷.....	عبدالعلی باقری نژاد
۱۷۳.....	سجاد خانقاهی	۱۳۹.....	وحید پارسه
۱۷۶.....	دکتر شیدا نوروزی	۱۴۰.....	آرمین صادقی مقدمی
۱۷۸.....	عبدالله احمدی	۱۴۱.....	سجاد ترازوی
۱۸۰.....	علی احمدی	۱۴۲.....	همراز دانش
۱۸۱.....	پارسا شاطریان	۱۴۳.....	سهیل میرابراهیمی
۱۸۳.....	غزاله گنجی	۱۴۴.....	کمال کریمی
۱۸۴.....	الناز قدیمی	۱۴۵.....	خشایار سیف الله زاده
۱۸۵.....	ایمان یآوری	۱۴۶.....	محمد رضا حسینی

۲۰۹.....	وحید طالبی.....	۱۸۵.....	مسیح حسنی.....
۲۱۲.....	محمد نوری.....	۱۸۶.....	محمد طلاها.....
۲۱۳.....	کوشا فلاحت.....	۱۸۷.....	رضا عرفانیان فر.....
۲۱۳.....	وحید قاضیان.....	۱۸۷.....	نیلوfer مهدوی.....
۲۱۴.....	یدالله تاجیک.....	۱۸۸.....	نگین نیک خصال.....
۲۱۴.....	پریا دبیر.....	۱۸۹.....	زهرافلاحی.....
۲۱۵.....	اکبر گلپایگانی.....	۱۸۹.....	یاس صباغ.....
۲۱۷.....	شهریار اسلامی.....	۱۹۰.....	عرفان شهبازی.....
۲۱۹.....	امیرعلی جالبی.....	۱۹۱.....	زهرافلاخرخانی.....
۲۲۰.....	هلیا یوری.....	۱۹۱.....	عرشیا ملکی.....
۲۲۱.....	فارن صائمی فرد.....	۱۹۲.....	سحر کاویانی.....
۲۲۲.....	مرضیه دومیرانی.....	۱۹۲.....	مهدی صمیمی فر.....
۲۲۳.....	ریم بی نیاز.....	۱۹۲.....	شیلا قربانی.....
۲۲۴.....	هدی طاهری.....	۱۹۴.....	منصور شهباززاده.....
۲۲۵.....	علی ایزدانی زادگان.....	۱۹۴.....	سید علی وکیلی.....
۲۲۶.....	خالق ایزدانی.....	۱۹۵.....	مینا بابایی.....
۲۲۸.....	پیام عزیز.....	۱۹۶.....	متین رحمتی.....
۲۲۹.....	مجید جندقیان.....	۱۹۷.....	پارمیس امینیان.....
۲۳۰.....	سعید ثابتی.....	۱۹۸.....	غلامرضا رضایی.....
۲۳۳.....	پرستو قنبری.....	۱۹۹.....	نوید خانلو.....
۲۳۴.....	آرزو قنبری.....	۲۰۰.....	حمیدرضا پنجه پور.....
۲۳۵.....	امیرحسین اعلا.....	۲۰۲.....	مانی آقاملایی.....
۲۳۷.....	علیرضا احمدی.....	۲۰۴.....	محمد رضا ترکاشوند.....
۲۳۸.....	شادی رحمانی.....	۲۰۶.....	علی ترکاشوند.....
۲۳۹.....	خاطرات استاد سیدجواد بدیعزاده.....	۲۰۷.....	محمد میرزایی.....

۲۸۴.....	محمد گلریز.....	۲۴۹.....	خاطراتی از عارف.....
۲۹۰.....	فریدون آسرای.....	۲۵۴.....	حسین صفاری دوست «واله».....
۲۹۳.....	علی لهراسبی.....	۲۵۵.....	استاد مصطفی منصوری.....
۲۹۷.....	مهدی یراحی.....	۲۶۱.....	جواد هادیان.....
رونمایی از مثلث فشارابی، موسیقی و		۲۶۲.....	حامد هادیان.....
۳۰۰.....	برکشلی.....	۲۶۲.....	محمد رضا هادیان.....
۳۱۴.....	یادی از استاد محمدرضا لطفی.....	۲۶۳.....	علیرضا مؤمنی.....
۳۲۸.....	استاد مجید درخشانی.....	۲۶۳.....	بهمن بنیدی.....
۳۳۴.....	محمد میرزمانی.....	۲۶۳.....	مسعود فروزش.....
۳۴۶.....	دکتر محمد سریر.....	۲۶۴.....	حسین کاویانی.....
۳۵۷.....	فرهاد فخرالدینی.....	۲۶۴.....	حسین احمدی پویا.....
۳۶۸.....	استاد کیوان ساکت.....	۲۶۴.....	محمد مهدی جورابلو.....
۳۷۲.....	استاد درویش رضا منظمی.....	۲۶۵.....	داود مستخدمی.....
۳۷۹.....	بهرام دهقانپار.....	۲۶۵.....	قاسم گرایلی.....
۳۸۳.....	فریدون زرینی.....	۲۶۵.....	الهیار رساطلب.....
۳۸۷.....	آریا غلامی.....	۲۶۶.....	صابر عاشور دخت.....
۴۰۷.....	استاد حسن علی.....	۲۶۸.....	جواد دربندی.....
۴۱۸.....	سوسن اصلانی.....	۲۷۱.....	محمود محمودی خوانساری.....
۴۲۴.....	خفتگان دور از آغوش وطن.....	۲۷۴.....	استاد امین اله رشیدی.....

پیشگفتار

در میان هفت مقام موسیقی ایران: (سه‌گاه، چهارگاه، پنج‌گاه، شور، همایون، ماهور و نوا)، «نوا» مقامی است پربار ولی مهجور که شامل: «درآمدها، گردانیه، نغمه، بیات راجع، عشاق، حزین، نهفت، گوشت، عشیران، نیشابورک، مجلسی، خجسته، حسینی، بوسلیک، نیریز» می‌شود که بیشتر از مقام «نوا» در مراسم عزیزی‌ها و مراسم تعزیه‌گردانی‌ها، از قدیم‌الایام بهره گرفته شده است.

در ادامه امر به نظر می‌رسد که این مقام «نوا» از مقام «شورا» منشعب شده است. چه تا سلسله درجات آن با فواصل گام «شورا» مشابهت دارد ولی چون نت‌های اصلی این مقام «شور» متفاوت است به آن تخفیفی جداگانه می‌بخشد و باید آن را مستقل دانست.

در این مقام حالت آرامش و علامت نقش مشاهده می‌شود و برای همراهی اشعاری حاکی از معانی فانی مناسب است.

زنده‌یاد محمدعلی امیرجاهد، از قول دکترینی برشکلی در دیوان خود آورده: «در شماره مقام‌های موجود موسیقی امروزی ایران، بین استادان این هنر توافق نظر کامل نیست، مثلاً بعضی «راست پنج‌گاه» را با مقام «ماهور» یکی می‌دانند و برخی «بیات اصفهان» و «همایون» را مساوی می‌دانند ولی حاج مخبرالسلطنه هدایت که از دانشمندان زمان خود بود و زمانی هم سمت نخست‌وزیری کشور را به عهده داشت و سالیان دراز هم در موسیقی ملی کشور

زحمت کشیده بود، مدت هفده سال متوالی به کمک منتظم‌الحکما (نوازنده زبردست سه‌تار) که حافظه بسیار قوی داشته و جزئیات مقام‌های موسیقی سنتی ایرانی را می‌دانسته است، یک‌یک مقام‌ها را با کمال دقت نوشته است و نیز کتابی هم برای نوشتن موسیقی مشرق‌زمین، به سبک قدمای معروف به کتاب ابجدی تألیف کرده است که کار

مهر ماه ۱۳۴۹
دکتر مهدی بروکشتی، استاد آه ناصیر تاج‌رأسر جنیل فرای می‌دهد

نوشتن موسیقی ملی را آن‌ها می‌سازند در همین حال یک دوره کلاس آهنگ‌های جمع‌آوری شده را با (خط‌نقشه بین‌المللی) نوشته و به رسم هدیه به هنرستان عالی موسیقی فرستاده است و حاکی از آن است که وجود هفت مقام معتقد به بدین قرار: «ماه‌ور»، «سه‌گاه»، «چهارگاه»، «پنجگاه»، «شور»، «همایون» و «سه‌گاه» و اما در ارتباط با نام کتاب «نوای مرغ شباهنگ»، در فرهنگ معین چنین آمده: «نوا - نام مقامی در موسیقی ایران» است که می‌خود نغمه مرغ مخصوص هم گفت.^۱

حبیب‌اله نصیری‌فر

۱. «مرغ شباهنگ»، نام آهنگ زیبایی است که استاد اسداله ملک در مایه افشاری ساخت و محمود محمودی خوانساری با صدای گرم و جذاب خود آن را اجرا کرد.